

Genderové nerovnosti a vztahy

Lucie Jarkovská, Ph.D.

Genderová struktura společnosti

Ženy

- 50 % populace
- vlastní 2% světového majetku
- mají 13% zastoupení v parlamentech, ve 4% jsou hlavami států
- tvoří 70% chudých a 70% negramotných

Muži

- 50 % populace
- vlastní 98% světového majetku
- mají 77% zastoupení v parlamentech, ve 96% jsou hlavami států
- tvoří 30% chudých a 30% negramotných

Vybraná čísla z českých statistik

- V parlamentu ČR zasedá 22 % žen, v senátu 19,8 %
- Ženy v ČR berou v průměru $\frac{3}{4}$ platu mužů
- Z více než 90 % jsou oběťmi domácího násilí ženy
- Muži mají v průměru o 6 let nižší naději dožití
- Muži tvoří většinu lidí bez domova

Sociální struktura/stratifikace

- Systém sociálních vztahů - Výsledek sociální nerovnosti, která vede ke vzniku hierarchicky uspořádaných sociálních uskupení
- Sociální stratifikace
- Sociální mobilita
- Sociální smír/konflikt

Co je gender?

Rovina individuálních znaků

- kulturně a historicky proměnlivá podoba ženskosti a mužskosti

Rovina sociálních struktur

- princip strukturující společnost
- zakládá sociální nerovnosti

Gender

- Role
- Identity
- Status

Gender

- Co je mužskost a co ženskost?
- Existuje něco co spojuje všechny ženy na světě?

NIŽŠÍ STATUS

Sociální status

- pozice jedince či skupiny obyvatel v hierarchické struktuře společnosti
- prestiž, kterou má určitá sociální skupina v očích jiných členů společnosti.

Status

- Vrozený
- Připsaný
- Získaný

Status

- Mužskost a ženskost jsou dvě odlišné kvality, ani jedna není více než druhá

versus

- To, co je spojováno s ženskostí a ženami, je vždy považováno za méně hodnotné

Gender pay gap

Průměrné hrubé měsíční mzdy podle vzdělání v roce 2015

	ženy	muži	rozdíl
ZŠ	16 554	19 959	3 405
SŠ bez maturity	17 315	23 424	6 109
SŠ s maturitou	24 175	30 546	6 371
VOŠ a Bc.	27 444	37 365	9 921
VŠ	36 104	51 095	14 991

Pilíře genderového uspořádání

- Mužskoženský dualismus – rozdělení na mužské a ženské prostupuje veškerý pohled na společnost
- Androcentrismus – muž jako norma
- Naturalizace genderového řádu – vše se zdá přirozené, dané od přírody

Mužsko-ženský dualismus

Genderové universum Sandry Harding (Harding in Šmausová 2002)

- Symbolická rovina
- Rovina dělby práce
- Rovina individuálních identit

Biologie jako ideologie

Také tělo je výsledkem působení kultury

Vztahy produkce, dělba práce

- Dělbba práce mezi ženami a muži, vymezení soukromí jako domény žen a veřejnosti jako domény mužů je základem moderní společnosti
(U. Beck)

Androcentrismus

- Muž jako norma
- Nadřazování maskulinity, marginalizace femininity
- Definice ideálu se překrývá s definicí mužskosti

skleněný strop

- strukturní podmínky a procesy, které způsobují, že se ženy nedostávají na vyšší pozice
- diskriminace žen při povyšování
- neviditelné překážky založené jak na osobních předpojatostech nadřízených (mužů i žen), tak i na organizačních procesech, do kterých se promítají
- koncept „lepící podlaha“

skleněný výtah

- zkušenost mužů vstupujících do zaměstnání a sektorů, kde převažují ženy
- povyšování mnohem **rychleji** a **na vyšší pozice** než by odpovídalo jejich vzdělání, věku a praxi
- Praktický efekt „patriarchální dividendy“ (Connell)
- negativní stereotypy (např. práce s dětmi) – paradoxní urychlení „výtahu“

Sexismus

- Přesvědčení, že jedno z pohlaví je nižší, méně důležité nebo schopné
- Připisování určitých vlastností, schopností či nedostatků jedincům na základě jejich biologického pohlaví
- Častý důvod diskriminace
- Pohlavní rasismus

- Sexistické prasátečko

POLICISTA
POVOLÁNÍ PRO TOHO, KOMU NA BEZPEČNOSTI ZÁLEŽÍ

 Pomáhat a chránit

Tým, o který se můžeš opřít.
www.policie.cz/nabor

Genderové nerovnosti jsou „od přírody“

Tam, kde hrozí rovnost, musí pomoci příroda.

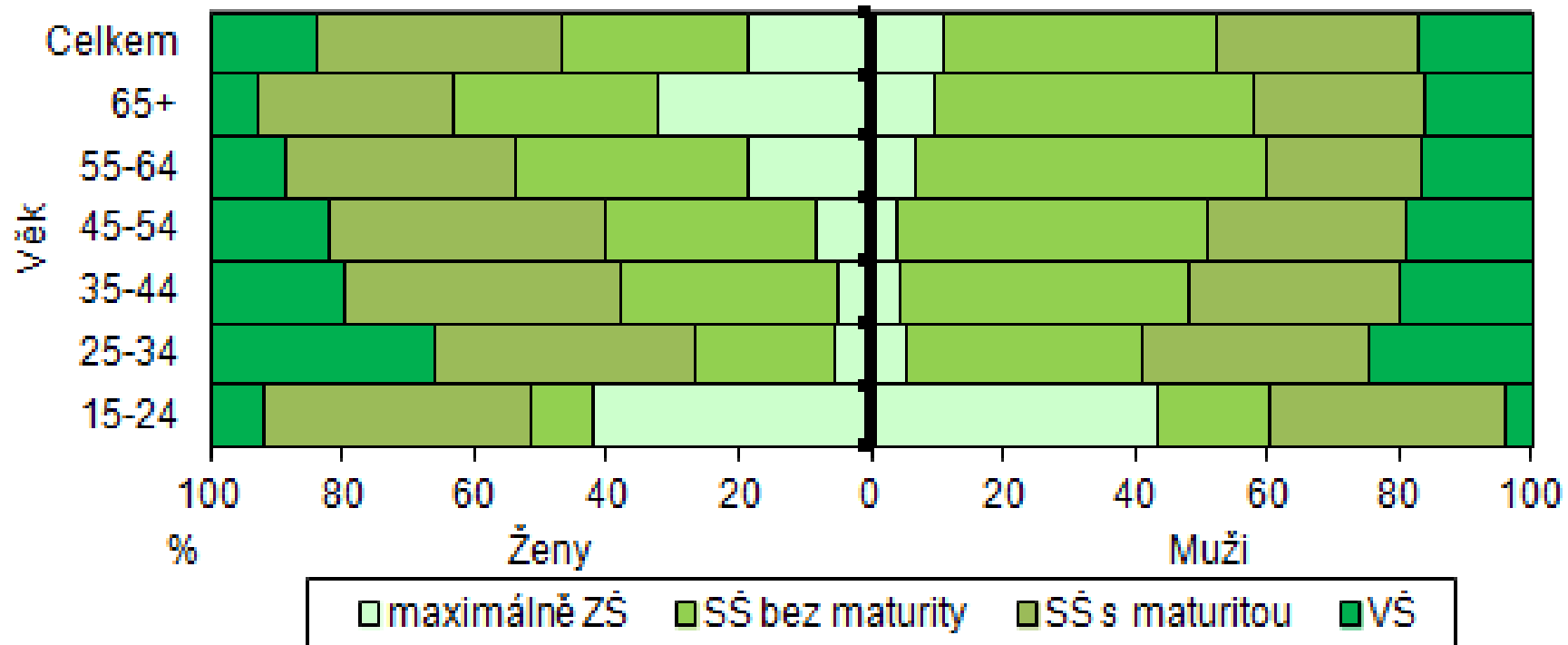
(Ulrich Beck)

- Socializace přírody
- Naturalizace společnosti

Vzdělanostní struktura žen a mužů

Vzdělání celé populace podle věku v roce 2013
(Struktura podle úrovně vzdělání)

Reprodukce genderových nerovností– strukturní rovina

- zastoupení žen a mužů mezi vyučujícími, a to podle aprobací a pozic
- zastoupení dívek/žen a chlapců/mužů mezi studujícími a to podle stupně a oboru studia (koedukace, segregace)
- genderovanost prostředí (Sandra Harding)
- osnovy, RVP, nařízení a doporučení ministerstva školství

Osnovy

- Co je vyučováno a jakým způsobem
- Co se do učebnic nedostane

Mláďata

Krávy mají telátka,
klisny mají hříbátka,
ovce mají jehňátka,
kozy mají kůzlátka,
slípky mají kuřátka,
husy mají housátka,
kachny mají kačátka,
fenky mají štěňátka,
kočky mají koťátka,
mámy mají miminka
jako moje maminka.

K k

K k

Jedeme do lesa

Táta má kolo. Nasedá.

Já mám taky kolo, ale malé.

Máma má kolo, ale je doma. Doma u mimina.

„Táto, kam se jede?“

„Kam asi, Tomíku? Do lesa!“

A jedeme. Jedeme do lesa. Je to daleko.

Jedeme okolo sadu. A dál je pole máku.

Mineme topoly u potoka.

A pak jedeme dolů do údolí.

„Táto, jedu! To je let!“ Jedu jako pán.

„Tome, pomalu!“

táta má kolo táto má kolo

Reprodukce genderových nerovností–rovina každodenních interakcí

- osnovy – volba a zpracování učiva vyučujícími
- pedagogická komunikace
- klasifikace
- interakce mezi vrstevníky

Genderově citlivá výchova a výuka

- Zohledňuje genderové vztahy a procesy ve výuce a výchově tak, aby umožnila všem dětem bez ohledu na pohlaví všestranný rozvoj
- Snaha o odstranění genderových stereotypů, které omezují rozvoj dětí
- Snaha o dekonstrukci hierarchií a mocenských vztahů navázaných na gender